

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Katedra za antropologiju

PROGRAM STUDIJA ANTROPOLOGIJE

DVOPREDMETNI DIPLOMSKI STUDIJ ANTROPOLOGIJE

Zagreb, ožujak 2005.

1. Uvod

a) Razlozi pokretanja studija

U tradiciji europskih sveučilišta antropologija pripada i prirodnim i društveno-humanističkim znanostima, pa je nastava iz područja antropologije i kod nas bila organizirana kroz Dodiplomski studij na Filozofskom fakultetu u sklopu humanističkih znanosti, a poslijediplomski studij jednim dijelom na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u sklopu studija iz polja Biologije, smjer Biološke antropologije, a drugim dijelom na Filozofskom fakultetu iz područja kulturne antropologije u sklopu poslijediplomskog studija Etnologija i kulturna antropologija. Holistička narav znanosti antropologije, kao i sve složeniji odnos kulture i biologije (kulturne posljedice molekularne genetike i inih bio tehnologija) glavni su razlog studija antropologije kao holističke discipline.

b) Dosadašnja iskustva predlagača u provođenju ekvivalentnih ili sličnih programa

Antropologija kao holistička znanost koja okuplja grane i discipline kojima je zajedničko to što kao predmet svog proučavanja imaju čovjeka, prvi se put u Hrvatskoj mogla upisati kao dodiplomski sveučilišni studij tek akademske godine 2000/2001. Za izvedbu toga studija osnovana je 9. prosinca 1998. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu posebna Fakultetska katedra za antropologiju.

Donošenjem Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine br. 123 od 31. 7. 2003.) mijenja se ustroj studija i na Sveučilištu u Zagrebu, i to u skladu s Bolonjskom deklaracijom koja podrazumijeva uvođenje sustava 3+2+3. To znači da se nastavu iz Dodiplomskog studija «Antropologija» na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu treba reorganizirati u skladu sustava 3+2 te dodati doktorski (poslijediplomski) studij Antropologije. On se upisuje nakon završetka diplomskog sveučilišnog studija, traje u pravilu tri godine i njegovim završetkom stječe se akademski stupanj doktora znanosti. Shodno navedenom te potrebi da i nadalje antropologija bude prisutna u najvišem stupnju visokog obrazovanja, kao što je to praksa na europskim sveučilištima, predlažemo reorganizirati program studija Antropologije po sustavu 3+2+3. Ovaj program izradili su članovi Katedre za antropologiju Filozofskog fakulteta, a koju čine djelatnici Instituta za antropologiju i djelatnici Filozofskog fakulteta.

Temeljem dosadašnjeg iskustva mišljenja smo kako na osnovi objektivnih mogućnosti dodiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog studija na Sveučilištu u Zagrebu (u okviru Filozofskog fakulteta), ali i na osnovi dosadašnjih iskustava u provođenju poslijediplomske nastave na razini magisterija znanosti (polje: Biologija, smjer: Biološka antropologija) možemo predložiti ozbiljan, s europskim studijima kompatibilan i s obzirom na Bolonjsku deklaraciju održiv i kvalitetan studij, i to: dodiplomski studij: «Antropologija», diplomski: «Antropologija» i poslijediplomski (doktorski) studij: «Antropologija».

Prijedlog studija učinili smo, modificirajući ga u skladu sa zahtjevima Bolonjske deklaracije, orijentiranim prema suvremenoj antropologiji i kompatibilnim sa studijima antropologije u Europi.

c) Mogući partneri izvan visokoškolskog sustava

Stručni profil diplomiranog antropologa omogućuje diplomiranom antropologu nezaobilaznu ulogu u svakom istraživačkom projektu u kojem se ispituje odnos društva, kulture i biotehnologije, odnosno društveni instituti kojima se reguliraju odnosi čovjeka s njegovom okolinom. Također je nezaobilazna uloga antropologa u istraživanju kulturnih procesa, ekoloških procesa i javnoga mnijenja, zatim u različitim ekspertnim timovima vezanim uz državne institucije poput ministarstava i drugih institucija državne uprave te različitih agencija koje rješavaju specifične društvene, kulturne i probleme ljudske okoline. Dodajmo naposljetku, da je jedno od recentnijih područja na kojem su antropolozi već duže vrijeme angažirani povezano s intenzivnim razvojem edukacijskih znanosti, te širenjem prostora obrazovanja u društvu prema cijeloživotnom obrazovanju iz čega nastaju problemi koje je potrebno znanstveno i stručno pratiti a antropologija je disciplina koja između ostalog osposobljava stručnjake upravo toga profila.

Istraživačka, znanstvena i nastavna suradnja moguća je sa sljedećim partnerima izvan visokoškolskog sustava: znanstveni instituti domaće i međunarodne strukovne organizacije, srodni fakulteti i odsjeci u zemlji i inozemstvu.

d) Otvorenost studija prema pokretljivosti studenata

Kako zapravo nema discipline u kojoj bi se predmet bavljenja relevantno analizirao bez antropoloških aspekata jasno je da je preddiplomski studij antropologije poželjan za nastavak studija na različitim područjima, posebno društveno humanističkih i biotehnoloških znanosti. Zbog toga se u ovome planu i programu predlažu mnogi kolegiji koji su po strukturi interdisciplinarni te time dostupni studentima gotovo svih fakulteta i smjerova. Ne treba smetnuti s uma da su antropološki aspekti i sadržaji i dosad nalazili svoje mjesto u izrazito velikom broju studijskih programa i to ne samo društveno humanističkih nego i prirodoslovnih, tehničkih, medicinskih i ostalih znanosti.

S obzirom na navedeno očekujemo da će predmete i kolegije koje predlažemo birati ne samo studenti drugih studijskih grupa već da će i naši studenti sa znanjima koje steknu u preddiplomskom studiju antropologije biti vrsni i na mnogim drugim studijima i studijskim grupama.

Napominjemo također, da su mnogi naši kolegiji dostupni studentima najrazličitijih struka i profila. Poštujući načelo pokretljivosti, predlažemo program koji će našim studentima omogućiti da vlastitim odabirom interdisciplinarno povezuju sadržaje različitih struka, kao što očekujemo da će studenti drugih struka odabirati niz predmeta koje nudimo kao izborne.

2. Opći dio

2.1. Naziv studija

Dvopredmetni diplomski studij antropologije

2.2. Nositelj studija i izvođač studija

Nositelj studija: **Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Institut za antropologiju u Zagrebu**

Izvođač studija: **Katedra za antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.**

2.3. Trajanje studija

Diplomski studij 4 semestra (2 godine).

2.4 Uvjeti upisa na studij

Uvjeti upisa na dvopredmetni diplomski studij:

- završen dvopredmetni preddiplomski studij antropologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu ili drugi kompatibilni studij

2.5. Diplomski studij

a) Trajanje diplomskog studija, smjerovi i akademski nazivi:

Diplomski studij antropologije traje četiri semestara, a studenti koji ga završe stječu akademijski naziv «magistra/magistar humanističkih znanosti, smjer antropologija».

b) Ciljevi diplomskog studija:

Osnovni je cilj diplomskog studija ovladavanje polaznika znanjem iz područja antropologije. Magistri antropologije kompetentni su za radio i TV novinare, pisce, urednike, i specijaliste za odnose s javnošću u svim onim područjima javnog djelovanja u kojima je moguće koristiti stečena antropološka znanja. S obzirom na razumijevanje kako sociokulturnih tako i bioloških determinanti društvenog života podobni su za sve one poslove u obrazovanju, znanosti, državnoj upravi i određenim gospodarskim granama koji se bave biološkim i sociokulturnim aspektima društvenog djelovanja.

3. Opis programa

3.1. Popis obaveznih i izbornih predmeta i/ili modula s brojem sati aktivne nastave potrebnim za njihovu izvedbu i brojem ECTS bodova

DVOPREDMETNI DIPLOMSKI STUDIJ ANTROPOLOGIJE

Dvopredmetni diplomski studij antropologije

SEMESTAR	NAZIV PREDMETA	OBLICI NASTAVE				UKUPN O SATI NAST.	BROJ ECTS BODOVA	OBAVEZE STUDENATA	UVIJETI ZA SLUŠANJE
		P	S	V	T				
VII.	1.Kultura i identitet	2	1			45	4	projekt i pismeni ispit	nema
	2.Filozofska Antropologija	2				30	4	usmeni ispit	upisani VII sem.
	3.Molekularna antropologija	1				15	3	pismeni ispit	Položeni I.1. i I.3.
	4.Izborni predmet					60	Ovisno o predmetu		
	5.Tjelesna i zdravstvena kultura					30	0.5		
VIII.	1.Socijalna ekologija	2	1			45	4	seminar, usmeni ispit	nema
	2.Antropologija arhitekture	1	1			30	2	seminarski rad	upisan VIII sem.
	3.Molekularna evolucija	1				15	2	pismeni i usmeni ispit	položeni I.3. i VII.3.
	4.izborni predmeti					30	Ovisno o predmetu		
	5.Tjelesna i zdravstvena kultura					30	0.5		
IX.	1.Međukulturalna istraživanja kognitivnih sposobnosti	2				30	2	pismeni i usmeni ispit	nema
	2.Sociologija kulture	2	2			60	5	Seminar i pismeni ispit	nema
	3.izborni predmeti					60	Ovisno o predmetu		
	4.Tjelesna i zdravstvena kultura					30	0.5		
X.	1.izborni predmet					60	Ovisno o predmetu		
	2.izborni predmet					60	Ovisno o predmetu		
	3.Izrada diplomskog rada								
	4.Mentorske konsultacije								
	5.Tjelesna i zdravstvena kultura					30	0.5		

Izborni predmeti diplomskog studija:

	NAZIV PREDMETA	OBlici NASTAVE				UKUPNO SATI NAST.	BROJ ECTS BOD.	OBAVEZE STUDENATA	UVIJETI ZA SLUŠANJE
		P	S	V	T				
	Antropologija svjetskih religija	2	2			60	4	dva kolokvija	upisan VII. sem.
	Antropološka arheologija		1	1		30	2	pismeni	nema
	Dentalna antropologija	2				30	2	pismeni i usmeni ispit	nema
	Ergonomija i biomehanika	2				30	2	seminarski rad	nema
	Forenzična antropologija – analiza trauma i osobna biologija	2				30	2	pismeni i usmeni ispit	nema
	Komunikacija i društvo		2			30	3	seminarski rad	nema
	Populacijska biologija čovjeka	2				30	3	seminarski rad	nema
	Primijenjena molekularna antropologija	2				30	3	pismeni ispit	položeni I.1., I.3. i VIII.3.
	Urbana antropologija	1	1			30	3	znanstveni članak	položen VIII.2.
	Etika i genetika	1	1			30	3	pismeni i usmeni ispit	položen I.3, III.4 i VI.3

3.2. Opis predmeta/kolegija

OPI SI OBVEZNIH PREDMETA/KOLEGIJA

DVOPREDMETNI DIPLOMSKI STUDIJ ANTROPOLOGIJE

1. Naziv predmeta: **ISTRAŽIVANJA IDENTITETA**
2. Naziv kolegija: **KULTURA I IDENTITET**
3. Nastavnik, suradnici: Prof.dr.sc. Vedrana Spajić-Vrkaš
4. ECTS-bodovi: 4
5. Jezik: hrvatski ili engleski
6. Trajanje: 1 semestar - zimski
7. Status: obvezatni
8. Oblik provođenja nastave: 2 sata predavanja + 1 sat seminara tjedno
9. Uvjeti za slušanje predmeta: nema

10. Način provjere znanja:

Izvještaj o projektu i pismeni ispit. Konačna ocjena zbir je ocjene izvještaja na projektu, kojega student predstavlja grupi, i ocjene pismenog ispita.

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Predmet se bavi pitanjima određivanja, kategoriziranja, formiranja, održavanja i razvoja identiteta u suvremenom društvu s pozicija antropologije i njoj srodnih znanosti. Posebne teme su: identitet i osobnost: predmoderni, moderni i postmoderni diskursi; individualni i kolektivni identitet: teorijski pristupi; osobna, društvena i pravna dimenzija identiteta; nejednakost i politike identiteta; biologija i identiteti; etnički i nacionalni identitet: kritika dvaju modela; rodni identitet: doprinos feminističkih teorija; građanstvo kao inkluzivni identitet: politike i prakse; europsko građanstvo i europski identitet(i); mi-oni i identitet drugoga: stereotipi, predrasude i diskriminacija; istraživanje identiteta u antropologiji: kvantitativni i kvalitativni pristupi.

12. Literatura:

Popis obavezne literature (preliminarni izbor):

Castels, M. *Moć identiteta*. Zagreb: Golden marketing, 2002 (odabrana poglavlja).

Čičak-Chand, R. i Kumpes, J. (ur.) *Etničnost, nacija, identitet: Hrvatska i Europa*.

Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, 1998 (odabrana poglavlja).

Čolić, S. *Kultura i povijest*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2002. (odabrana poglavlja).

Spajić-Vrkaš, V. "Antropološko konstruiranje etniciteta." *Društvena istraživanja*: 5, 1996, 3(22), 273-291.

Živković, I.; Šporer, Ž. i Sekulić, D. *Identitet: Studija o hrvatskom iseljeništvu u SAD i Kanadi*. Zagreb: Školska knjiga 1995 (poglavlja "Etnički identitet" i "Prenosioci identiteta", 44.-75.)

Popis preporučene dopunske literature (preliminarni izbor):

Aktivistkinje: Kako opismeniti teoriju. Zagreb: Centar za ženske studije, 2000. (odabrani dijelovi)

Baranović, B. *"Slika" žene u udžbenicima književnosti*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja, 2000. (odabrana poglavlja)

Heršak, E. (ur.) *Leksikon migracijskoga i etničkoga nazivlja*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, 1998. (samo pojmovi koji su obrađivani u predavanjima)

Smith, A. *National Identity*. Reno: University of Nevada Press, 1991, 1-42 (poglavlja: "National and other identities", "The ethnic basis of national identity").

Spajić-Vrkaš, V. "Cultural discontinuity and search for identity: The case of post-communist Croatia." U: Kukoč, M. i Polokhalo, V. (ur.) *Ukraine and*

Croatia: Problems of Post-communist Societies. Zagreb: Croatian Commission for UNESCO, 1997, 103-114.

Eurobarometar: istraživanja tekuće godine

13. Ciljevi:

a) Opći: razumijevanje i primjena antropologijskog pristupa individualnoj i kolektivnoj identifikaciji u kontekstu globalnih društvenih promjena

b) Posebni: poznavanje ključnih pojmova i problema te teorijskih pristupa identitetu; razvoj analitičkih i interpretativnih vještina te holističkog i kritičkog pristupa vizualnim i pisanim izvorima o identitetu; razumijevanje i primjena emske perspektive i kvalitativnih metoda u istraživanju identiteta.

1. Naziv predmeta: FILOZOFSKA ANTROPOLOGIJA
2. Naziv kolegija: FILOZOFSKA ANTROPOLOGIJA
3. Nastavnik, suradnici: prof.dr.Hotimir Burger i asist.Mladen Planinc
4. ECTS-bodovi: 4
5. Jezik: hrvatski ili engleski
6. Trajanje: 1 semestar
7. Status: obvezatni
8. Oblik provođenja nastave: 2 sata predavanja na tjedan
9. Uvjeti za slušanje predmeta: upisani VII semestar
10. Način provjere znanja: usmeni ispit

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Opis: Metodologijski problemi. Odnos filozofske antropologije spram ostalih filozofskih disciplina i spram empirijskih antropologija (biologijske, socijalne, kulturne itd.) te spram humanističkih i društvenih znanosti. Spoznaja čovjeka i (samo)razumijevanje čovjeka. Problem biti i prirode čovjeka, antiobjektivizam filozofske antropologije, te njen praktički smisao. Pojam čovjeka i slike čovjeka u povijesti filozofije (antičko-grčko, srednjovjekovno i novovjekovno razumijevanje čovjeka) i u različitim kulturama. Kantova uloga u razvoju antropologijskoga mišljenja. Konstitucija filozofske antropologije u djelima Schelera, Plessnera, Gehlena i drugih. Pojmovi subjekta i povijesnosti, jezika i društvenosti, tjelesnosti, igre, duha i kulture i drugo. Filozofija čovjeka, filozofska antropologija, suvremena filozofija i antropologijsko mišljenje.

12. Literatura:

Ispitna literatura:

Max Scheler: *Ideja čovjeka i antropologija*

Helmuth Plessner: *Stupnjevi organskoga i čovjek ili Conditio humana*

Arnold Gehlen: *Čovjek. Njegova priroda i njegov položaj u svijetu ili Čovjek i institucije*

E.Cassirer: *Ogled o čovjeku*

Eugen Fink: *Temeljni fenomeni ljudskog postojanja*

Marcus/Fischer: *Antropologija kao kritika kulture*

Dopunska literatura:

I.Kant: Antropologija u pragmatičnom pogledu

I.Kant: Pravno-politički spisi

E.Rothacker: Filozofska antropologija

S.Freud: Uvod u psihoanalizu

C.Levi-Strauss: Strukturalna antropologija

G.Haeffner: Filozofska antropologija

Platon: Protagora

Aristotel: O duši

Pico della Mirandola: O dostojanstvu čovjeka

B.Pascal: Misli

G.W.F.Hegel: Enciklopedija filozofskih znanosti

G.W.F.Hegel: Filozofija povijesti

K.Marx: Ekonomsko-filozofski rukopisi

F.Nietzsche: Tako je govorio Zarathustra

M.Heidegger: Bitak i vrijeme
M.Heidegger: O humanizmu
J.- P. Sartre: Egzistencijalizam je humanizam
M.Horkheimer/Th.W.Adorno: Dijalektika prosvjetiteljstva
H.Marcuse: Čovjek jedne dimenzije
E.Bloch: Prirodno pravo i ljudsko dostojanstvo
H.Arendt: Vita activa
J.Habermas: Filozofski diskurs moderne
P.Teilhard de Chardin: Fenomen čovjeka
M.Foucault; Riječi i stvari
H.- G. Gadamer: Istina i metoda
G.Petrović: Mogućnost čovjeka
R.Leaky: Preispitivanje porijekla čovjeka

Priručnici:

M.Landmann: De homine
H.- G. Gadamer/P.Vogler(Hrsg.): Neue Anthropologie Bd. I-VII
H.Burger: Filozofska antropologija

13. Ciljevi:

Upoznati studente s metodologijskim, historijskim i sistematskim aspektima znanja o čovjeku kao teme istraživanja i filozofiranja, te s njegovim temeljnim pojmovima. Pokazati posebno mjesto čovjeka u zbiljnosti i status antropologijskog mišljenja u odnosu na humanističke znanosti i osvijetliti posebno mjesto filozofske antropologije u cjelini filozofije. Doprinijeti usvajanju argumentirane diskusije i dijaloga kao filozofskog načina mišljenja.

- 1. Naziv predmeta:** MOLEKULARNA ANTROPOLOGIJA
- 2. Naziv kolegija:** MOLEKULARNA ANTROPOLOGIJA
- 3. Nastavnik, suradnici:** dr.sc. Marijana Peričić
- 4. ECTS-bodovi:** 3
- 5. Jezik:** Hrvatski
- 6. Trajanje:** 1 semestar
- 7. Status:** Izborni
- 8. Oblik provođenja nastave:** 2 sata predavanja na tjedan
- 9. Uvjeti za slušanje predmeta:** Položeni ispiti iz Uvoda u antropologiju, Osnove genetike čovjeka
- 10. Način provjere znanja:** Pismeni
- 11. Okvirni sadržaj predmeta:** Slušanjem kolegija Metode u molekularnoj antropologiji studenti će steći preduvjete za razumijevanje kolegija Osnove molekularne antropologije s obzirom da se daljnje molekularno antropološke analize temelje na podacima dobivenim laboratorijskim metodama opisanim u prethodnom kolegiju. Cilj ovog kolegija je dati osnovni prikaz antropoloških metoda na način koji to omogućavaju najnovija svjetska dostignuća iz područja molekularne antropologije. Kolegij će sadržavati sljedeće nastavne jedinice koje će obuhvaćati različit broj sati ovisno o zahtjevnosti tematike: različitost unutar humanog genoma; genetička varijacija na molekularnoj razini; korištenje mutacija i rekombinacije DNA prilikom analize drifta, selekcije i migracije; međusobno djelovanje različitih evolucijskih sila na temelju DNA podataka; mjerenje genetičke varijacije (različitost sljedova, molekularna različitost); mjere genetičkih udaljenosti (SNP, STR itd.); filogenetičke metode; određivanje starosti i odvajanja; filogeografske i geografske analize; individualna identifikacija; evolucijsko nasljeđe i zdravlje; geografska distribucija nasljednih svojstava.
- 12. Literatura:** Skripta iz Osnova molekularne antropologije
- 13. Ciljevi:**
- a) Opći: upoznavanje s osnovnim konceptima molekularne antropologije.
 - b) Posebni: stjecanje znanja i vještina potrebnih za rad u svim vrstama državnih službi koje se bave nadziranjem ili organizacijom istraživanja ili projektata koji se temelje na metodologijama molekularne antropologije.

1. Naziv predmeta:	SOCIJALNA EKOLOGIJA
2. Naziv kolegija:	SOCIJALNA EKOLOGIJA
3. Nastavnik, suradnici:	prof. dr. sc. Ivan Cifrić, mr.sc. Krunoslav Nikodem
4. ECTS-bodovi:	4
5. Jezik:	Hrvatski
6. Trajanje:	jedan semestar (45 sati: 30+15)
7. Status:	Izborni
8. Oblik provođenja nastave:	2 sata predavanja + 1 sat seminara na tjedan
9. Uvjeti za slušanje predmeta:	nema

10. Način provjere znanja: tijekom nastave znanje se provjerava putem vrednovanja izlaganja i seminaru (ili pisanog rada), a konačno nakon odslušanog predmeta usmenim ispitom.

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Socijalnoekološki problem: pojmovni sklop socijalne ekologije; ekologija, humana ekologija, socijalna ekologija. Čovjek (društvo/kultura) i priroda (okoliš) - ekološki i kulturni determinizam. Tri sustava: priroda, društvo, tehnika. Ekspanzija u prirodu (teorija kolonizacije; socijalnoekološki metabolizam premodernog i modernog društva, ekološka i kulturna entropija, simboli napretka i nasilja). Suvremeno društvo i okoliš (socijalna i ekološka kriza; globalizacija, ekologizacija i razvoj: održivi razvoj i okoliš). Ekologija i politika (ekološki konflikti, ekološke ideologije, ekološka strategije zaštite okoliša, ekološki pokreti, ekofeminizam). Religija i okoliš. Duboka i plitka ekologija, ekozofija. Ekološka edukacija: ekološka etika (antropocentrična, ekocentrična), bioetika. Socijalnoekološka istraživanja.

12. Literatura:

Popis obvezne literature:

- Cifrić, I. (1989). Socijalna ekologija. Globus, Zagreb
 Cifrić, I. (2002). Okoliš i održivi razvoj. HSD; ZzS, Zagreb.
 Cifrić, I. (2003). Ruralni razvoj i modernizacija. (pogl. I-III). IDIS, Zagreb.

Popis preporučene dopunske literature:

- Armstrong, S. J. / Botzler, G. /ed/. (1993). Environmental Ethics. McGraw-Hill, Inc., N. Y.
 Cifrić, I. (1994). Napredak i opstanak. HSD i ZzS, Zagreb.
 Delort, R. / Walter, F. (2002). Povijest europskog okoliša. Barbat, Zagreb.
 Glavač, V. (2001). Uvod u globalnu ekologiju. DUZO, Zagreb.
 Glaeser, B./Teherani-Krönner, P. /Hg/. (1992). Humanökologie und Kulturökologie. Opladen
 Hughes, J. D. (2002). Environmental History of the World. Routledge, London, N. Y.
 Rifkin, J. (1999). Biotehnološko stoljeće. Jesenski i Turk, Zagreb.

13. Ciljevi:

Prenošenje interdisciplinarnih teoretskih znanja i povećanje stručne kompetentnosti u shvaćanju socijalnoekoloških problema i empirijskim istraživanjima. Osim stečenih akademskih stručnih znanja studenti/ce/ će proširiti znanje dodatnim teoretskim spoznajama i empirijskim znanjima. Novim interpretacijama interdisciplinarnih pristupa i pojmovima, povećat će sposobnost sociološkog razumijevanja odnosa

društva (kulture) i prirode (okoliša) i različitih aspekata suvremenog fenomena ekološke krize.

- 1. Naziv predmeta:** ANTROPOLOGIJA ARHITEKTURE
- 2. Naziv kolegija:** ANTROPOLOGIJA ARHITEKTURE
- 3. Nastavnik, suradnici:** dr.sc. Igor Toš, dipl.ing.arh.
- 4. ECTS-bodovi:** 2
- 5. Jezik:** hrvatski
- 6. Trajanje:** 1 semestar -ljetni, 30 sati
- 7. Status:** obvezatni
- 8. Oblik provođenja nastave:** 1 sat predavanja i 1 sat seminara na tjedan
- 9. Uvjeti za slušanje predmeta:** upisan VIII semestar

10. Način provjere znanja: Stupnjevani usmeni referati izabrane teme za znanstveni članak: najava teme, analiza problema i konačna prezentacija obrađene teme te na kraju pisani seminarski rad u obliku znanstvenog članka.

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Kolegij uvodi u interakciju, međuovisnost i koevoluciju čovjeka i antropogene materijalno-prostorne okoline kao dijela sveukupne čovjekove okoline. Pod pojmom arhitekture ovdje se obuhvaća cjelokupni raspon razina umjetno stvorene okoline od uporabnih predmeta, preko kuće i grada, do integralnog krajobraza. Težište analiza je na simultanoj dvojakosti odnosa, tj. međudnosa čovjeka kao biološko-simboličkog bića i arhitekture kao fizičko-simboličke okoline. Kolegij uvodi i u osnove metodologije istraživanja međuovisnosti čovjeka i arhitekture.

12. Literatura:

Popis obavezne literature:

Egenter, Nold: Architectural Anthropology (serija, vol. 1). Lausanne: Structura mundi, 1992.

Mumford, Lewis: Grad u historiji, Njegov postanak, njegovo mijenjanje, njegovi izgledi (odabrana poglavlja). Zagreb: Globus, 1988 (1. ed. 1968).

Norberg-Schulz, Christian: **Intentions in Architecture**. Oslo: Scandinavian Univ. Books, 1963. London: Allen and Unwin, 1963. Cambridge (Mass.): MIT Press, 1968.

Popis preporučene dopunske literature:

Amerlinck, Mari-Jose: Architectural Anthropology. Bergin & Garvey, 2001.

Bollnow, Otto Friedrich: Mensch und Raum. 7.ed. Stuttgart: Kohlhammer, 1994. Cassirer,

Ernst: Ogled o čovjeku, Uvod u filozofiju ljudske kulture. Zagreb, Naprijed, 1978.

Eco, Umberto (fon.: Eko, U.): Kultura, informacija, komunikacija. Beograd: Nolit, 1973. (dio: Funkcija i znak, Semiologija arhitekture, p. 205-270).

Gehlen, Arnold: Čovjek, Njegova priroda i njegov položaj u svijetu. Sarajevo, V. Masleša, 1990 (1. ed. 1974).

Jencks, Charles, Kropf, Karl (ed.): Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture. Chichester (GB): Academy Editions, Wiley & Sohns, 1997.

Mumford, Lewis: Mit o mašini. Tehnika i razvoj čovjeka. Pentagon moći. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske, 1986.

Nesbitt, Kate (ed.): Theorizing a New Agenda for Architecture An Anthology of Architectural Theory 1965-1995. New York: Princeton Architectural Press, 1996.

Norberg-Schulz, Christian (fon.: Norberg-Šulc, Kristijan): Egzistencija, prostor i arhitektura. Beograd: Građevinska knjiga, 1975.

Read, Herbert: Slika i misao. Uloga umjetnosti u razvitku ljudske spoznaje. Zagreb: Mladost, 1965.

13. Ciljevi:

a) Opći (opća znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija): Upoznavanje a. s međuovisnošću osnovnih konstituentnih obilježja čovjeka i antropogene materijalno-prostorne okoline i b. s metodologijom istraživanja tog međudnosa, te c. postizanje kompetencije za rad u svim vrstama društvenih subjekata koji se bave istraživanjem, planiranjem i oblikovanjem proizvodno-graditeljskih intervencija u čovjekovu okolinu.

b) Posebni (posebna znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija): Upoznavanje a. osnova metodologije interdisciplinarnog istraživačkog rada (prilagođeno sadržaju predmeta), b. osnova sustavske metodologije (prilagođene sadržaju predmeta) i c. postizanje kompetencije za rad u istraživačkim ustanovama.

- 1. Naziv predmeta:** MOLEKULARNA EVOLUCIJA
- 2. Naziv kolegija:** MOLEKULARNA EVOLUCIJA
- 3. Nastavnik, suradnici:** Doc. dr.sc. Blaženka Grahovac
- 4. ECTS-bodovi:.** 2
- 5. Jezik:** hrvatski
- 6. Trajanje:** 1 semestar -ljetni, 15 sati
- 7. Status:** obvezatni
- 8. Oblik provođenja nastave:** 1 sat predavanja na tjedan
- 9. Uvjeti za slušanje predmeta:** Položen ispit iz Osnova genetike čovjeka i Osnova molekularne antropologije
- 10. Način provjere znanja:** Pismeni i usmeni ispit

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Molekularna evolucija se pojavila unazad dvadesetak godina i izvršila utjecaj na razvoj antropološke misli. Koristeći moćne, najmodernije tehnologije molekularne biologije i saznanja o genetskoj građi čovjeka, molekularna evolucija je omogućila redefiniranje mnogih postavki i može se reći dogmi o porijeklu čovjeka. Molekularna evolucija pokušava dati odgovore na mnoga pitanja kao što su pojava i starost ljudske vrste, porijeklo hominoida, zemljopisne lokacije pradomovine modernog čovjeka, puteve i vrijeme migriranja s prvobitnih obitavališta, naseljavanje svijeta i evolucijske dosege modernog čovjeka. Molekularna evolucija koristi najnovija dostignuća humane genetike, genomike, medicinske genetike i proteomike u stvaranju povijesti ljudskog porijekla i razvoja.

Osnovne teme:

- Molekularni mehanizmi evolucije
- Genetske varijacije- brzina mutacijskih promjena i očuvanje mutacija
- Prirodna selekcija
- Genetske udaljenosti između vrsta
- Usporedna ispitivanja genoma čovjeka i čovjekolikih primata
- Filogenetske analize vrsta
- MHC sustav kao mjera DNA polimorfizma
- Uloga mitohondrija u evoluciji
- Y kromosome u antropološkim studijama
- Varijabilne ponavljajuće sekvence u humanom genomu – evolucijski izazov
- Linkage disequilibrium i evolucija

12. Literatura:

13. Ciljevi:

Omogućiti studentima da spoznaju i razumiju utjecaj evolucijskih procesa na društvene i biološke interakcije u razvoju suvremenog čovjeka.

1. Naziv predmeta: MEĐUKULTURALNA ISTRAŽIVANJA KOGNITIVNIH SPOSOBNOSTI

2. Naziv kolegija: MEĐUKULTURALNA ISTRAŽIVANJA KOGNITIVNIH SPOSOBNOSTI

3. Nastavnik, suradnici: prof. dr. Predrag Zarevski, Andrea Vranić, prof.

4. ECTS-bodovi: 2

5. Jezik: hrvatski

6. Trajanje: 7., 8., ili 9. semestar (1 semestar)

7. Status: obavezni

8. Oblik provođenja nastave: predavanja (2 sata)

9. Uvjeti za slušanje predmeta: nema

10. Način provjere znanja: pismeni i usmeni ispit

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Odnos međukulturalna psihologije i povezanih disciplina (kulturalna antropologija i biologija). Kognitivne sposobnosti: percepcija, pamćenje, učenje, mišljenje. Teorije inteligencije. Implicitne teorije inteligencije. Procjena kognitivnih sposobnosti. Međukulturalna istraživanja kognitivnih sposobnosti. Kulturalna ograničenja tradicionalnih teorija kognitivnih sposobnosti. Kulturalne razlike u kognitivnim sposobnostima. Spolne razlike u inteligenciji. Rasne razlike u inteligenciji – Jensenizam.

12. Literatura:

Obavezna literatura:

Zarevski, P. (2001). *Struktura i priroda inteligencije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Gardner, H., Kornhaber, M.L., Wake, W.K. (1999). *Inteligencija – različita gledišta*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Preporučena dopunska literatura:

Tomasello, M. (1999). *The cultural origins of human cognition*. Cambridge, MA: University Press.

Altarriba, J. (1993). *Cognition and culture: a cross-cultural approach to cognitive psychology*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers.

13. Ciljevi:

a) Opći: Cilj kolegija je uputiti studente u značajke odnosa između kulture i kognicije.

b) Posebni: Naglasak će biti stavljen na način na koji kultura usmjerava ili određuje kognitivne sposobnosti. Studenti će dobiti uvid u metodološke specifičnosti međukulturalnih istraživanja.

1. **Naziv predmeta:** SOCIOLOGIJA KULTURE
2. **Naziv kolegija:** SOCIOLOGIJA KULTURE
3. **Nastavnik, suradnici:** prof, dr, sc, Aleksandar. Štulhofer, izvanredni profesor.
4. **ECTS-bodovi:** 4
5. **Jezik:** hrvatski
6. **Trajanje:** 1 semestar
7. **Status:** obvezatni
8. **Oblik provođenja nastave:** 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno
9. **Uvjeti za slušanje predmeta:** nema
10. **Način provjere znanja:** Ocjenjivanje seminarskih radova i pismeni ispit (predviđena je i mogućnost usmenog ispita u slučaju da studentica/student želi više ocjenu)

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Zadatak je kolegija uvesti studente u razumijevanje i analizu strukturalnih elemenata kulture u najširem smislu. Kolegij, drugim riječima, ne raspravlja artistske aspekte kulture, već – polazeći od definicije kulture kao sustava značenja koji reguliraju društveni život – analizira temeljne elemente kulture i njihovu dinamiku (pitanje kulturne promjene). Dio predavanja posvećen je suvremenim (globalnim) promjenama, osobito u sferi komunikacije i utjecaja masovnih medija, i njihovom odrazu na svakodnevni život. U predavanjima se obrađuju sljedeće teme: strukturalno i akcijsko definiranje kulture; norme i institucije kao temeljni elementi kulturnog sustava; evolucija normi i institucija; kulturna selekcija i memetika; emocije i kultura; mikro i makro teorije kulturne promjene; teorija društvenog kapitala i kultura fundamentalizma; Inglehartov model postmaterijalističke promjene; teorije globalizacije; te kulturna globalizacija i intimna svakidašnjica.

12. Literatura:

ISPITNA LITERATURA

- **Elster, J.** (2000.) *Uvod u društvene znanosti*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk; poglavlja 1-7 (str. 23-94) i 10-13 (str. 117-161).
- **Beck, U.** (2001.) *Pronalaženje političkoga*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk; poglavlja 2-3 (str. 41-106).
- **Putnam, R.** (2003.) *Kako demokraciju učiniti djelotvornom*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti; *Uvod* (str. 7-19) i poglavlja 4-6 (str. 91-197).
- **Castels, M.** (2000.) *Uspon umreženog društva*. Zagreb: Golden marketing; poglavlje 5, I. tom (str. 356-402), poglavlje 1, II. tom (str. 15-75) i *Zaključak*, III. tom (str. 359-383).

DOPUNSKA LITERATURA

- **Ritzer, G.** (1999.) *Mekdonaldizacija društva*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- **Gronow, J.** (2000.) *Sociologija ukusa*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- **McNair, B.** (2004.) *Striptiz kultura*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- **Castels, M.** (2003.) *Internet galaksija*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

13. Ciljevi:

- a) **Opći:** (opća znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija)
Omogućiti razumijevanje i analizu strukturalnih elemenata kulture u najširem smislu. Upoznavanje sa suvremenim temama i pristupima u području sociologije kulture.

b) Posebni: (posebna znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu absolviranjem kolegija)

Sposobnost analiziranja svakodnevnih sociokulturnih fenomena primjenom suvremenih teorijskih modela i metodologijskih pristupa.

**OPISE IZBORNIH
PREDMETA/KOLEGIJA**

**DVOPREDMETNI DIPLOMSKI
STUDIJ ANTROPOLOGIJE**

- 1. Naziv predmeta:** ANTROPOLOGIJA SVJETSKIH RELIGIJA
- 2. Naziv kolegija:** ANTROPOLOGIJA SVJETSKIH RELIGIJA
- 3. Nastavnik, suradnici:** prof. dr. sc. Marko Pranjčić i Dario Pavić, asistent
- 4. ECTS-bodovi:** 4
- 5. Jezik:** hrvatski (predavanja i referiranje), dodatna literatura na jezicima po izboru studenata.
- 6. Trajanje:** 1 semestra
- 7. Status:** izborni
- 8. Oblik provođenja nastave:** Dvostruki sat predavanja umanjen za petnaestak minuta. Studenti se redovito potiču na raspravu i iščitavanje dopunske literature kako bi dali osobni doprinos izgradnji kolegija. (2+2+0)
- 9. Uvjeti za slušanje predmeta:** upisan VII. semestar
- 10. Način provjere znanja:** Dva kolokvija. 1. kolokvij: hinduizam i budizam (travanj); 2. kolokvij: kršćanstvo i islam (lipanj). Prosjek ocjena ova dva kolokvija, konačna je ocjena.

11. Okvirni sadržaj predmeta: (sažet opis)

Hinduizam

- Hinduizam skup religija
- Filozofija i kastinski sustav
- Hinduska koncepcija svijeta
- Shvaćanje kozmičkog reda i vremena
- Brahman i atman
- Pitanje nejednakosti ljudi
- Načini oslobođanja (Jnana-marga, Karma-marga, Bhakti-marga)
- Joga i njeno značenje u hinduizmu
- Reinkarnacija i mogućnost njene verifikacije

Budizam

- Budha i njegovo okruženje
- Osnovica Budhina nauka
- Sveti tekstovi
- Shravakayana i mahayana
- Shunyavada i yogacara
- Vajrayana budizam
- Nirvana
- Meditacija
- Tolerancija u budizmu
- Budizam religija bez Boga?

Islam

- Muhamed i njegovo okruženje
- Kuran – sveta knjiga
- Monoteizam u islamu
- Alah s obzirom na prirodu
- Islamski pogled na čovjeka
- Suniti i šijiti
- Ljudska sloboda
- Žena u islamu

- Pitanje spasenja
- Živjeti islam
- Suvremena previranja u islamu

Kršćanstvo

- Starozavjetna biblijska antropologija
- Biblijska povijest stvaranja
- Stvaranje čovjeka
- Starozavjetna čovječja obilježja
- Novozavjetna biblijska antropologija
- Na slobodu pozvani čovjek
- Uskrsnuće nova dimenzija čovjeka
- Samonadilaženje i stalna otvorenost
- Sigurnost naspram povjerenju
- Svijest – samosvijest - duh
- Budućnost kao odrednica

12. Literatura:

Obvezanto: Küng H., *Kršćanstvo i svjetske religije*, Naprijed, Zagreb 1994; Pranjić, M., *Teološka antropologija* (profesorova skripta stavljena na mrežu). Od nje samo drugo poglavlje «Biblijsko polazište», str. 69-183);

Dopunska literatura: Renou, Louis, *Hinduism*, New York 1962. (postoji u NSB!); Sen, Kšiti Mohan, *Hinduizam*, Beograd 1990, Gyatso, Geshe Kelsang, *Uvod u budizam: opis budističkog načina života*, Split 2001; Malek, Sobhi, *Uvod u islam*, Osijek 2002.; Hussain, Iqbal S., *Islam and western civilization: creating a world of excellence*, Lahore 1997; Pannenberg, W., *Was ist der Mensch? Die Anthropologie der Gegenwart im Lichte der Theologie*, Göttingen 1995;

13. Ciljevi:

a) Opći: (opća znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija)

Respektirajući doprinose drugih antropoloških spoznaja, omogućiti studentima da putem religijskih spoznaja dođu do specifičnih poimanja i vrednovanja čovjeka.

b) Posebni: (posebna znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija)

Senzibilizirati studente za pluralizam, toleranciju i kritičnost kad su u pitanju životni stavovi i opredjeljenja vezani za viziju čovjeka zasnovanu na religijskim zasadama.

1. Naziv predmeta: ANTROPOLOŠKA ARHEOLOGIJA

2. Naziv kolegija: ANTROPOLOŠKA ARHEOLOGIJA – SEMINAR

3. Nastavnik, suradnici: Doc. dr.sc. Stašo Forenbaher

4. ECTS-bodovi: 2

5. Jezik: hrvatski

6. Trajanje: 1 semestar (zimski)

7. Status: izborni

8. Oblik provođenja nastave: 1 sat seminara i 1 sat vježbi na tjedan

9. Uvjeti za slušanje predmeta: nema

10. Način provjere znanja: pismeni

11. Okvirni sadržaj predmeta: Specifičnost je antropološke arheologije da predmet njezinog izučavanja – ljudsko ponašanje u prošlosti – ne podliježe neposrednom opažanju. Kako arheolozi iz statičkih materijalnih ostataka grade dinamičnu sliku prošlosti? Odgovor na ovo pitanje traži se kroz seminarsku diskusiju i praktični rad vezan uz određeni problem, odabranu temu, metodologiju, grupu tehnika ili područje istraživanja.

Teme seminara mijenjaju se iz semestra u semestar, te uključuju (između ostalog) sljedeće: priroda arheološkog “zapisa” i “čitanje” materijalne kulture; tehnike lociranja i analize arheoloških nalazišta; tipologija i klasifikacija elemenata materijalne kulture; vrijeme i kronometrijske tehnike u antropološkoj arheologiji; arheologija društvene organizacije lovno-sakupljačkih, “seoskih” i hijerarhijskih društava; rekonstrukcija prirodne okoline u prošlosti; rekonstrukcija strategija preživljavanja i prehrane; arheologija proizvodnih postupaka (tehnologije); arheologija dodira i razmjene; arheologija nastambi, naselja i sustava naseljavanja; stil i informacija u antropološkoj arheologiji; arheologija pogrebnog rituala; arheologija svijesti, umjetnosti i religije.

Pripreme za svaku seminarsku diskusiju sastoje se od čitanja nekoliko unaprijed zadanih kraćih članaka iz stručnih časopisa, ili poglavlja iz knjiga. Od svakog studenta očekuje se da tijekom semestra bar dva puta ukratko referira pročitane članke. Ovisno o praktičnim mogućnostima, studenti pored seminarske diskusije imaju vježbe na kojima rade s arheološkim materijalom. Taj se rad sastoji od prikupljanja i analize podataka. Na kraju semestra svaki student mora izraditi i predati pisani seminarski rad vezan uz tematiku seminarskih diskusija ili praktičnog rada.

12. Literatura:

Budući da se teme seminara mijenjaju iz semestra u semestar, tako će se mijenjati i obavezna literatura. Kao primjer navodim literaturu vezanu uz temu “arheologija pogrebnih običaja”:

UDŽBENIK:

Parker Pearson, M. 1999. *The Archaeology of Death and Burial*. Phoenix Mill: Sutton

DODATNA LITERATURA:

Chagnon, A. 1983. *Yanomamö: The Fierce People* (3. izdanje). Fort Worth: Holt, Rinehart & Winston (105-106)

David, N., & C Kramer. 2001. *Ethnoarchaeology in Action*. Cambridge: Cambridge University Press (378-397)

Dickson, J.H., K. Oeggl, & L.L. Handley. 2003. The Iceman Reconsidered. *Scientific American* (May 2003): 60-69

O'Shea, J.M. 1996. *Villagers of the Maros: A Portrait of an Early Bronze Age Society*. New York: Plenum Press (7-22)

Wright, L.E., & C.J. Yoder. 2003. Recent Progress in Bioarchaeology: Approaches to the Osteological Paradox. *Journal of Archaeological Research* 11: 43-58

13. Ciljevi:

a) Opći: Upoznavanje s teorijskim postavkama, metodološkim načelima i tehničkim postupcima vezanim uz specifičnu tematiku seminara.

b) Posebni: Studenti će unutar odabranog područja steći temeljne vještine prikupljanja i analize podataka te korištenja rezultata takvih analiza u istraživanju određenih problema antropološke arheologije.

1. Naziv predmeta: DENTALNA ANTROPOLOGIJA
2. Naziv kolegija: **DENTALNA ANTROPOLOGIJA**
3. Nastavnik, suradnici: Dr.sc. Tomislav Lauc
4. ECTS-bodovi: 2
5. Jezik: hrvatski
6. Trajanje: 1 semestar
7. Status: izborni
8. Oblik provođenja nastave: 2 sata predavanja na tjedan
9. Uvjeti za slušanje predmeta: nemar
10. Način provjere znanja: pismeni i usmeni ispit

11. Okvirni sadržaj predmeta

- Uvod u dentalnu antropologiju
- Opće karakteristike denticije
- Patologija zuba i čeljusti
- Okluzijske varijacije
- Razvoj kraniofacijalnog sustava i zuba i evolucijske promjene
- Genetički i okolišni utjecaji
- 2D i 3D antropometrijske metode u dentalnoantropološkim istraživanjima
- Zdravstveni i estetski aspekti denticije
- Nove sinteze u dentalnoj antropologiji

12. Literatura:

13. Ciljevi:

Cilj predmeta Dentalna antropologija je pružiti studentima znanja iz područja dentalne antropologije, kraniofacijalnog rasta i razvoja u kontekstu evolucijskih promjena, genetičkih i okolišnih makro i mikro utjecaja u nastanku varijabilnosti oro-kranio-facijalnog sustava i upoznati studente sa antropološkim metodama proučavanja strukture i funkcije kraniofacijalnog sustava. Posebni naglasak biti će stavljen na evolucijske promjene zuba i čeljusti te na zdravstvene aspekte usne šupljine u ukupnom zdravstvenom stanju organizma. Uz evolucijske promjene žvačnog sustava biti će obrađene osnovne anatomske, morfološke i metrijske karakteristike, razvojne i urođene anomalije, patološke pojave na zubima suvremenog čovjeka i fosilnim nalazima, fiziološke i histološke značajke orofacijalnog sustava te teorije rasta i razvoja kraniofacijalnog skeleta.

1. **Naziv predmeta:** ERGONOMIJA I BIOMEHANIKA
2. **Naziv kolegija:** ERGONOMIJA I BIOMEHANIKA
3. **Nastavnik, suradnici:** Prof. dr. sc. Osman Muftić, znanstveni suradnik
4. **ECTS-bodovi:** 3
5. **Jezik:** Hrvatski.
6. **Trajanje:** ljetni semestar, 2 + 0.
7. **Status:** izborni
8. **Oblik provođenja nastave:** Predavanje dva sata tjedno.
9. **Uvjeti za slušanje predmeta:** Nema uvjeta.
10. **Način provjere znanja:** Piše se seminarski rad koji se usmeno brani.

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Povijesni razvoj biomehanike i ergonomije. Mogućnosti primjene biomehanike u medicinskom inženjerstvu, tehnici i ergonomiji. Definiranje sila i svijesti putem primjene elektromiografije (EMG) i elektroencelofalografije (EFG). Referentni stojeći, sjedeći i ležeći položaj čovjeka. Definiranje položaja čovjeka u koordinatnom sustavu. Temeljna istraživanja u biomehanici. Sustavi gibanja i modeli u biomehanici. Biomehanika lokomotornog sustava čovjeka. Utvrđivanje dinamičkih momenata tromosti i njihovih promjena u zavisnosti od položaja pri gibanju. Mehanika kosti i mekih tkiva. Mekana tkiva. Mišići i hrskavično tkivo; podjela i mehaničke značajke mekih tkiva. Živčani sustav čovjeka. Funkcioniranje i rad mišićnog tkiva. Hrskavica i njezine mehaničke značajke. Matematički modeli mišićnog tkiva. Biomehanička funkcija kralješnice u čovjeka.

12. Literatura:

1. Grandjean, E.: Fitting the Task to the Man, London: Taylor & Francis, 1984.
2. Muftić O.: Mehanika živih sustava, Tehnička enciklopedija VII, JLZ, 1983.
3. Muftić, O.: Harmonijska antropometrija kao osnova za primjenjenu dinamičku antropometriju, Zbornik radova Skupa o konstruiranju FSB, Zagreb: 1984.
4. Rudan, P.: Dimenzije tijela i tjelesni položaju pri radu, Medicina rada, pp 87 – 92, Sarajevo, 1979.
5. Zederbauer, E.: Die Harmonie im Weltal, in der Natur und Kunst, Orion Verlag, Wien und Leipzig, 1917.

13. Ciljevi:

a) Opći: (opća znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija) Opći pojmovi iz ergonomije u njezinoj svezi s biomehanikom.

b) Posebni: (posebna znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija) Razumijevanje primjene biomehanike i ergonomije u analizirana i prosudba u tvorbi ispravnih radnih mjesta. Ergonomijski odnos čovjek – računalo.

1. Naziv predmeta: FORENZIČNA ANTROPOLOGIJA

2. Naziv kolegija: FORENZIČNA ANTROPOLOGIJA - ANALIZA TRAUMA I OSOBNA BIOLOGIJA

3. Nastavnik, suradnici: Prof.dr.sc. Mario Šlaus

4. ECTS-bodovi: 2

5. Jezik: Hrvatski

6. Trajanje: 1 semestar - zimski

7. Status: Izborni

8. Oblik provođenja nastave: 2 sata predavanja na tjedan

9. Uvjeti za slušanje predmeta: nema

10. Način provjere znanja: pismeni i usmeni ispit

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Studenti koji upišu kolegij biti će upoznati s makroskopskim i radiološkim analizama koje se u sudsko antropološkim slučajevima koriste za identificiranje nepoznatih ljskih osteoloških ostataka, te za određivanja uzroka smrti. Nastava će biti organizirana po slijedećim velikim tematskim jedinicama: **1) Određivanje populacijske pripadnosti.** Morfološke razlike u strukturi kostiju. Multivarijatno statističke analize. **2) Osobna biologija.** Patološke promjene. Traume. Morfološke promjene nastale zbog habitualnih aktivnosti. Kongenitalne anomalije. **3) Određivanje visine osobe.** Regresijske jednadžbe za izračunavanje visine osobe na temelju jedne ili više kosti. **4) Usporedba postmortalnih i antemortalnih podataka.** Korištenje fotografija za utvrđivanje osobnog identiteta nepoznatih osoba. Upotreba rendgenskih snimaka pri utvrđivanju osobnog identiteta. Usporedba ante- i postmortalnih traumatskih i patoloških promjena te trabekularne strukture kostiju. **5) Analiza trauma.** Izgled i morfologija postmortalnih fraktura. Izgled i morfologija anemortalnih trauma. Izgled i morfologija peri-mortalnih fraktura. Prostrijelne ozljede, ubodne rane i posjekotine na kostima. Određivanje broja trauma i razlikovanje ulaznih od izlaznih prostrijelnih rana.

12. Literatura:

13. Ciljevi:

a) Opći:

Studenti koji uspješno apsolviraju ovaj diplomski kolegij stječu znanja o morfološkim varijabilnostima u ljudskom kosturu te načinu na koji se one mogu koristiti za osobnu identifikaciju u slučajevima kada DNK analize nisu moguće.

b) Posebni:

Ova znanja imaju vrlo konkretnu primjenu u sudskim analizama budući su iskustva iz Domovinskog rata pokazala kako se DNK analizama utvrdio identitet svega 8% ekshumiranih osoba. Studenti će također naučiti važne vještine koji će im pomoći da razlikuju postmortalne od peri- i antemortalnih trauma te da odrede broj i smjer trauma na osteološkom materijalu.

1. Naziv predmeta: LINGVISTIČKA ANTROPOLOGIJA

2. Naziv kolegija: KOMUNIKACIJA I DRUŠTVO

3. Nastavnik, suradnici: Prof. dr. Anita Sujoldžić, Lucija Šimičić, prof. asistent

4. ECTS-bodovi: 3

5. Jezik: hrvatski

6. Trajanje: 1 semestar - zimski

7. Status: izborni

8. Oblik provođenja nastave: 2 sata seminara na tjedan

9. Uvjeti za slušanje predmeta: nema

10. Način provjere znanja: usmeni referat iz literature, seminarski rad i njegova prezentacija

11. Okvirni sadržaj predmeta: Kolegij razmatra procese oblikovanja i reprodukcije kulturnih obrazaca i društvenih odnosa kroz upotrebu jezika i komunikacijsku praksu. Na globalnoj razini ovi procesi uključuju načine na koje kultura i politika utječu na raprostranjenost i hijerarhiju jezika i dijalekata, kao i ulogu jezika u oblikovanju društvenih skupina, hijerarhijskih odnosa i prakse. Na mikro razini razmatra se jezična praksa a posebna pažnja pridaje se upotrebi jezika u različitim sociokulturnim kontekstima, varijacijama u geografskom i društvenom prostoru unutar ruralnih i urbanih govornih zajednica, ulozi jezika/dijalekta u definiranju grupnog identiteta te posljedicama jezičnog/dijalekatskog kontakta i interkulturalnoj komunikaciji. U središtu zanimanja su odnosi između standardnih i nestandardnih jezičnih varijanti, stavovi prema nestandardnim varijantama i njihov utjecaj na život govornika i društvenu praksu, osobito s obzirom na pitanje statusa i društvene dominacije. U nastavi će se koristiti primjeri iz različitih kultura i jezika, a u njezinu praktičnom dijelu analizirati će se odgovarajući jezični aspekti govorne prakse hrvatskog jezika.

12. Literatura:

a) Popis obavezne literature:

- Wardhaugh, R. *An Introduction to Sociolinguistics, 3rd edition*. Malden, MA: Basil Blackwell, 1998.
- Fasold, R. *The sociolinguistics of society*. Blackwell Publishers, 2001.

b) Popis preporučene dopunske literature:

- Labov, W.: *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: Univ. of Pennsylvania Press, 1972.
- Millroy, L.: *Language and Social Networks*. Oxford: Blackwell, 1987.
- Eckert, P.: *Linguistic variation as social practice*, Blackwell Publishers, 2000
- Škiljan, D.: *Jezična politika*, Naprijed, Zagreb, 1992.
- Hajmz, D. *Etnografija komunikacije* (prev. M. Radovanović), BIGZ, Beograd, 1980.
- Fishman, J.A.: *Sociologija jezika*, Svjetlost, Sarajevo, 1978
- Bourdieu, P.: *Što znači govoriti*, Naprijed, Zagreb, 1992.
- Gal, S.: *Peasant Men Can't Get Wives: Language Change and Sex Roles in a Bilingual Community*, *Language in Society*, 7 (1978).

- Blom, J.P., J.J. Gumperz: Social Meaning in Linguistic Structure: Code-Switching in Norway,. In: *Directions of Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*, 1972.

13. Ciljevi:

- a) Opći:** Upoznavanje sa značenjem, pristupima i glavnim smjerovima istraživanja društvene i kulturne funkcije jezika kao dinamičnog komunikacijskog sustava podložnog stalnoj promjeni, kao i primjenom kvalitativnih i kvantitativnih metoda u jezičnim istraživanjima.
- b) Posebni:** Kroz provedbu vlastitog mini-projekta, studenti će steći temeljna i praktična znanja o načinima prikupljanja, obrade i temeljne analize jezičnih podataka u kontekstu antropologije.

1. **Naziv predmeta:** POPULACIJSKA BIOLOGIJA ČOVJEKA
2. **Naziv kolegija:** POPULACIJSKA BIOLOGIJA ČOVJEKA
3. **Nastavnik, suradnici:** Prof.dr.sc Pavao Rudan, redoviti prof.
4. **ECTS-bodovi:** 3
5. **Jezik:** hrvatski
6. **Trajanje:** 1 semestar - zimski
7. **Status:** izborni
8. **Oblik provođenja nastave:** 2 sata predavanja na tjedan
9. **Uvjeti za slušanje predmeta:** nema
10. **Način provjere znanja:** usmeni referat iz literature, seminarski rad i njegova prezentacija

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Kolegij prikazuje temeljnu predmetnost populacijske biologije čovjeka kao integrativne pluridisciplinarnosti, nasuprot danas u svijetu postojećim redukcionističkim pristupima. Upoznat će studente s pojavljivanjem temeljnih informacija o prirodi antropološke znanosti i njenih specijaliziranih (užih stručnih) područja. Bit će prikazane dileme u interpretaciji novih informacija, kao i one različitih teorija o evoluciji čovjeka te logična potreba za holističkim analitičkim pristupom kao najproduktivnijim u suvremenoj antropologiji. Studentima će biti pružen pregled filogenetskih analiza, njihove mogućnosti i ograničenja te značaj što ga za evoluciju imaju «kratkoročni» i «dugoročni» adaptacijski procesi

12. Literatura:

- Little, M.A. i Haas, J.D. (1989) Human population biology: A transdisciplinary science, Oxford Univ. Press, New York - Oxford.
- Bennett, B.C., P. Rudan (1998): Regions in Transition – Applied Anthropology and Demographic Perspectives. Croatian Anthropological Society, Zagreb, pp. 1-140.
- Roberts, D.F., P. Rudan, T. Škarić-Jurić (1997): Growth and Development in the Changing World. Croatian Anthropological Society, Zagreb, pp. 1-250.
- Sato M., H.W. Jurgens, N. Smolej-Narančić, P. Rudan (2000): Current Topics in Physiological Anthropology. Croatian Anthropological Society, Zagreb, pp. 1-129.

13. Ciljevi:

- a) **Opći:** Studenti će biti upoznati s biološkim, biokulturnim i sociokulturnim karakteristikama različitih ljudskih grupa i njihovim interpopulacijskim varijabilnostima kao posljedicama adaptacijskog odgovora na utjecaj faktora okoline.
- b) **Posebni:** Naučit će primjenu analiza različitih modela antropoloških istraživanja suvremenih ljudskih grupa i teorijskih procjena utjecaja genetskih i/ili okolinskih faktora u formiranju fenotipske ekspresije kompleksnih svojstava na populacijskoj razini.

- 1. Naziv predmeta:** MOLEKULARNA ANTROPOLOGIJA
- 2. Naziv kolegija:** PRIMIJENJENA MOLEKULARNA ANTROPOLOGIJA
- 3. Nastavnik:** dr.sc. Irena Martinović Klarić
- 4. ECTS-bodovi:** 2
- 5. Jezik:** Hrvatski
- 6. Trajanje:** 1 semestar
- 7. Status:** Izborni
- 8. Oblik provođenja nastave:** 2 sata predavanja na tjedan
- 9. Uvjeti za slušanje predmeta:** Položeni ispiti iz Uvoda u antropologiju i Osnova genetike čovjeka, Metode u molekularnoj antropologiji, Osnove molekularne antropologije
- 10. Način provjere znanja:** Pismeni
- 11. Okvirni sadržaj predmeta:**

Slušanjem kolegija Osnove molekularne antropologije studenti će steći znanja za razumijevanje kolegija Primijenjena molekularna antropologija koji će dati sveobuhvatan prikaz stečenih znanja iz molekularne antropologije u naseljavanju modernog svijeta temeljeći se na najnovijim spoznajama iz svjetske literature. Cilj ovog kolegija je upoznati studente sa molekularno antropološkim spoznajama o širenju Homo sapiensa iz Afrike te dati detaljan prikaz širenja anatomski modernog čovjeka po svim kontinentima, temeljeći se na najnovijim dostignućima na razini DNA. Kolegij će sadržavati sljedeće nastavne jedinice koje će obuhvaćati različit broj sati ovisno o zahtjevnosti tematike: genetske promjene koje određuju Homo sapiensa; molekularno podrijetlo anatomski modernih ljudi; naseljavanje Azije i Australije; molekularni dokazi utjecaja zemljoradnje na širenje Homo sapiensa; naseljavanje Amerike i Pacifika; stanovništvo Europe, genetičke sličnosti i različitosti; molekularna antropologija u genetički i kulturno izoliranim zajednicama; stanovništvo jugoistočne Europe, genetičke sličnosti i različitosti, genetika adaptacije na klimu; genetika adaptacije na prehranu; budućnost Homo sapiensa.

12. Literatura: Skripta iz Primijenjene molekularne antropologije

13. Ciljevi:

- c) Opći: upoznavanje s osnovnim konceptima primijenjene molekularne antropologije.
- d) Posebni: stjecanje znanja i vještina potrebnih za rad u svim vrstama državnih službi koje se bave nadziranjem ili organizacijom istraživanja ili projektata koji se temelje na metodologijama molekularne antropologije.

1. Naziv predmeta: ANTROPOLOGIJA ARHITEKTURE

2. Naziv kolegija: URBANA ANTROPOLOGIJA

3. Nastavnik, suradnici: dr.sc. Igor Toš, dipl.ing.arh.

4. ECTS-bodovi: 3

5. Jezik: hrvatski

6. Trajanje: 1 semestar - zimski ili ljetni; 30 sati

7. Status: izborni

8. Oblik provođenja nastave: 1 sata predavanja i 1 sata seminara na tjedan

9. Uvjeti za slušanje predmeta: položen kolegij Opća antropologija arhitekture

10. Način provjere znanja: Stupnjevani usmeni referati izabrane teme za znanstveni članak: najava teme, analiza problema i konačna prezentacija obrađene teme te na kraju pisani znanstveni članak

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Kolegij uvodi u interakciju, međuovisnost i koevoluciju čovjeka i antropogene materijalno-prostorne okoline na razini ljudskih naselja, u rasponu od prvobitnih naselja do suvremenih megaurbanih aglomeracija. Grad se promatra kao složen sustav. Analizira se odnos značajki društvenih struktura i urbanih struktura i njegov razvoj s ekonomsko-ekološkog, tehnološkog, komunikacijsko-simboličkog i aksiološkog aspekta. Kolegij uvodi i u osnove sustavske metodologije koja omogućuje analizu složenosti urbanih fenomena.

12. Literatura:

Popis obavezne literature:

Alexander, Christopher: A city is not a Tree. Architectural Forum No. 4-5 / 1965.

Lynch, Kevin (fon.: Linč, K.): Slika jednog grada Beograd: Građevinska knjiga, 1974.

Mumford, Lewis: **Grad u historiji**, Njegov postanak, njegovo mijenjanje, njegovi izgledi. Zagreb: Globus, 1988 (1. ed. 1968).

Popis preporučene dopunske literature:

Cosgrove, Denise E.: Social Formation and Symbolic Landscape. University of Wisconsin, 1998.

Jacobs, Jane: The Death and Life of Great American Cities. Vintage Books USA, Reissue edition 1992. (hrv. prijevod:)

Jencks, Charles, Kropf, Karl (ed.): Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture. Chichester (GB): Academy Editions, Wiley & Sohns, 1997.

Koolhaas, Rem: Delirious New York. New York: Rizzoli, 1978; The Monacelli Press, 1994.

Lefebvre, Henri (fon.: Lefevr, Anri) Urbana revolucija. Beograd: Nolit, 1974.

Lüchinger, Arnulf: Structuralism in Architecture and Urban Planning Stuttgart: Karl Krämer Verlag, 1981.

Lutz, Rüdiger: Ökopolis, Eine Anstiftung zur Zukunfts- und Umweltgestaltung. Bachmann, Anita (ed.). München: Droemersch Verlag, 1987.

Nesbitt, Kate (ed.): Theorizing a New Agenda for Architecture An Anthology of Architectural Theory 1965-1995. New York: Princeton Architectural Press, 1996.

O.M.A. / Koolhaas, Rem / Mau, Bruce: S, M, L, XL Rotterdam: 010 Publishers, 1995. kao zasebnu cjelinu vidi: Sigler, Jennifer: Dictionary.

Rossi, Aldo: Arhitektura grada. Karlovac: Naklada DAGGK, 1999.

Supek, Rudi: Grad po mjeri čovjeka. Zagreb: Naprijed, 1987.

13. Ciljevi:

a) Opći (opća znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija): Upoznavanje s a. međuovisnošću i koevolucijom društvenih i umjetno stvorenih prostorno-materijalnih sustava i b. sustavskom metodologijom te c. postizanje kompetencije za rad u svim vrstama društvenih subjekata koji se bave istraživanjem, planiranjem i oblikovanjem proizvodno-graditeljskih intervencija u čovjekovu okolinu, posebno onih urbanog karaktera.

b) Posebni (posebna znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu apsolviranjem kolegija): Upoznavanje a. metodologije interdisciplinarnog istraživačkog rada (prilagođeno sadržaju predmeta), b. sustavske metodologije (prilagođene sadržaju predmeta) i c. postizanje kompetencije za rad u istraživačkim ustanovama.

1. Naziv predmeta: ETIKA I GENETIKA

2. Naziv kolegija: ETIKA I GENETIKA

3. Nastavnik: Mr. sc. Tomislav Janović, viši predavač / asistent

4. ECTS-bodovi: 3

5. Jezik: hrvatski

6. Trajanje: 1 semestra

7. Status: izborni

8. Oblik provođenja nastave: 1 sata predavanja i 1 sat seminara na tjedan

9. Uvjeti za slušanje predmeta: Uvod u genetiku čovjeka (I.3); Uvod u populacijsku genetiku (III.4); Evolucija čovjeka (VI.3)

10. Način provjere znanja: pismeni i usmeni ispit

11. Okvirni sadržaj predmeta:

Razvitak genetike od Mendelova vremena do današnjih dana predstavlja veliki izazov za moralnu filozofiju, i u deskriptivnom i u normativnom pogledu. Kolegij ima dvostruku zadaću: osvijetliti problem evolucije etike s genetičkog stanovišta i ispitati moralne, legalne i društvene implikacije suvremenih genetičkih istraživanja. Glavne su teme kolegija: normativna etika i naturalistička pogreška, povijest evolucijske etike (Darwin, Spencer, Huxley), teorija "sebičnog gena" (Dawkins), sociobiologija (Wilson), recipročni altruizam (Trivers), teorija igara i problem suradničkog ponašanja, eugenika, društvena jednakost nasuprot socijalnoj jednakosti, rasa, genetsko testiranje i savjetovanje, kloniranje i oplodnja in vitro, projekt ljudskog genoma i njegove implikacije. Navedene će teme biti obrađene proučavanjem temeljnih tekstova i diskutiranjem aktualnih slučajeva iz prakse.

12. Literatura:

Obvezna:

1. Polšek, Darko (ur.), *Sociobiologija*, Zagreb: Jesenski i Turk, 1997.
2. Yount, Lisa, *Genetika i genetičko inženjerstvo*, Zagreb: Sysprint, 2001.
3. Polšek, Darko, *Sudbina odabranih: Eugeničko nasljeđe u doba genetske tehnologije*, Zagreb: Artresor, 2004.

Dopunska:

1. Dawkins, Richard, *Sebični gen*, Zagreb: Izvori, 1997.
2. Ridley, Mark (ur.), *Evolucija: Klasici i suvremene spoznaje*, Zagreb: Jesenski i Turk, 2004.
3. Kuhse, Helga; Singer, Peter (ur.), *A Companion to Bioethics*, Oxford: Blackwell, 1998.

13. Ciljevi:

- a) **Opći:** Pružiti studentima temeljne informacije o etičkim implikacijama čovjekova evolucijskog porijekla i njegova genetskog ustrojstva.

b) Posebni: Omogućiti studentima antropologije da stečeno znanje o populacijskoj i humanoj genetici primijene na etičke probleme i pružiti im pojmovne temelje i normativna mjerila za pristup tim problemima.